

Szolnok város a második ötéves terv idején

A várospolitikai munkában igyekezett a város vezetősége szervezeten foglalkozni a lakosság életkörülményeinek javításával, a város egészséges, tervszerű fejlesztésével.

A város lakossága 1960-hoz képest 19 százalékkal növekedett és elérte a 60 000-et. Évenként átlagosan 2200 fővel gyarapodott, ennek mintegy 10 százaléka tevődik termézetes szaporodásból. A megye lakosságának 13 százaléka él Szolnokon. Nagy vonzási körzete van. Az ország öt leggyorsabban fejlődő vidéki városainak egyike.

Az összes foglalkoztatottak száma 14 százalékkal növekedett. Leggyorsabban nőtt a foglalkoztatottak száma az iparban, ezen belül a nehéziparban, valamint az építkezéseken és a közlekedésben. *A második ötéves terv idején lett Szolnok ipari város. A tervidőszak végén az összes foglalkoztatottak 57,8 százaléka az iparban, közlekedésben van és az összes foglalkoztatottak közül legtöbben – 44,7 százalék – fizikai munkásként dolgoznak. Gyorsan növekedett a műszaki értelmiség száma is.*

A női foglalkoztatottak aránya 3,5 százalékkal növekedett. 100 keresőre 1960-ban 108, 1964-ben 104 eltartott jutott. Számottevően nőtt a nyugdíjasok száma. A lakosság életszínvonala és életviszonyai javultak.

A második ötéves terv idején az MSZMP VIII. kongresszusa határozatainak megfelelően jelentős ipari beruházások valósultak meg városunkban. Ez alapvető társadalmi változások alapja lett. Amerre nézünk, mindenfelé a párt helyes politikájának eredményes valóráváltását látjuk – és ez örömmel tölti el városunk dolgozóit.

A Városi Pártbizottság alapos felmérő munka után a párt VIII. kongresszusa határozata alapján külön határozatban rögzítette a kommunális feladatokat a II. ötéves terv idejére, mely maradéktalanul végre lett hajtva.

A város kereskedelmi és vendéglátó ellátottsága jelentősen fejlődött és jelentős minőségi javuláson ment keresztül. Megkezdték a Politikai Bizottság 1964. júniusi – kereskedelemmel foglalkozó határozatának végrehajtását. Az összes kereskedelmi és vendéglátó forgalom egy főre eső értéke 12 százalékkal növekedett. Az összes bolt-egységek száma 17 százalékkal nőtt. Minőségi változás, hogy egyrészt a bolt-egységek száma korszerűen kialakított új üzletekkel gyarapodott, másrészt az összkereskedelemben tovább nőtt az új kiszolgálási formák alkalmazása. A kereskedelmi ellátottságot javította, hogy a várospolitikai tervnek megfelelően a város saját erőforrásából a II. ötéves terv idején 6 perembolt – 104 m² alapterülettel létesítettek azokban a körzetekben, ahol a kereskedelmi alapellátás is hiányzott. Mindezek következtében a kereskedelmi ellátottság kultúraltabbá vált.

Jelentős javulás van a kiskereskedelmi vállalatok és a nagykereskedelmi vállalatok viszonyában is.

Az áruellátás számottevően javult, így konfekcionált áruból, tartós fogyasztási cikkekből, textíliákból. Egyenletes volt az alapvető élelmiszerekkel való ellátás. Néhány árufelhasználási területen azonban nem volt kielégíthető a szükséglet; – gyermekruha-féleségek, textíliák egy része és a friss húsáru. Az ár- és bérintézkedések óta az iparcikk-

forgalom nőtt, az élelmiszerforgalom jelentősen csökkent. A lakosság részéről jogos panasz hangzik el, hogy néhány lezártított cikkféleség nem kapható folyamatosan. A vendéglátás az élelem és szeszes italok forgalmát növelte. Sajnos nőtt a szeszes ital fogyasztása is.

A tárgyalt időszakban megindult a város idegenforgalma is. Első időben csak az átutazók keresték fel a várost. Ma már néhány létesítmény következtében – ilyen a Tiszaligeti Camping – számottevő az itt időző külföldi vendég is. Az ellátás ezen a téren is kielégítő. Az ezzel foglalkozó Idegenforgalmi Hivatal hasznos tapasztalatokat szerzett.

A város vezetősége több alkalommal foglalkozott a piaci felhozatal növelésével. A város ellátásában a piac még mindig számottevő helyet foglal el. A boltokban beszerezett élelmiszer a piacon eladott élelmiszernek nem egészen 20 százalékát teszi ki. Az árúellátás a piacon változó volt. A termelőszövetkezetek közvetlen felhozatala nem fejlődött megfelelően. Ennek a feltételei sem alakultak még ki teljesen.

A kereskedelmi kultúráltsághoz nagyban hozzájárult a kereskedelmi dolgozók jó munkája. Kimagasló sikereket tudnak felmutatni a kereskedelmi dolgozók a szocialista munkaverseny szervezésében. A vállalat dolgozóinak és a vezetők jó munkájának tudható be, hogy a kereskedelmi vállalataink folyamatosan a „Kiváló Vállalat” szint körül teljesítik kötelezettségüket.

A kereskedelemmel kapcsolatos további tevékenységnek abból kell kiindulnia, hogy a város fejlődése túlhaladta a kereskedelem fejlődését. Az amúgy is meglévő ellátási problémák ez esetben tovább tornyosodtak. Ezen a helyzeten lehet javítani, ha minden kereskedelmi vállalatnál tovább tökéletesítik a kereskedelmi jellegű tevékenységet. Ha a munka középpontjába a kereskedelem hivatásszeretete, a város ellátásának tökéletesítésére irányuló intézkedések – ezért érzett felelősség – kerülnek.

A kereskedelmi vállalatoknak a gazdasági mechanizmus reformja új lehetőségeket biztosít. Megfontoltan, de bátran alkalmazzák azokat. Helyes, ha igényesek a nagykereskedelmi vállalatokkal és az iparral szemben.

Helyes és szükséges továbbra is külön figyelmet fordítani a város élelmiszer-ellátására. Azoknak a szerveknek és személyeknek, akik feladata a város élelmiszerrel való ellátása – szervező munkájukat a megnövekedett város igényeihez kell igazítani. Folyamatosan kell foglalkozni a piaci felhozattal. Helyes volna kezdeményezni a város környékén levő mezőgazdasági egységek bevonásával egy városellátó társulat megszervezését.

A megnövekedett igények további kielégítését szolgálja, ha újabb kereskedelmi vállalatok vagy mezőgazdasági üzemek elárúsító egységeinek a működését engedélyezik a városban.

A III. ötéves terv idején számottevő erőfeszítést szükséges tenni a kereskedelem anyagi feltételeinek a növelésére. Már most úgy látszik, hogy lehetőség lenne állami erőfeszítésből két ABC-áruházat, szövetkezeti beruházásból egy Földművelésszervekezeti Áruházat építeni. Tanácsi erőfeszítésből: fedett piac, valamint több perembolt van előirányozva. Helyes, ha a vevők, a társadalom nagyobb gondot fordít a kereskedelmi tevékenység társadalmi ellenőrzésére.

A II. ötéves terv ideje alatt fejlődtek a kulturális intézmények és fejlődött az intézményekben végzett munka is. Az alapellátást biztosító óvodák 677 férőhellyel bővültek. Az óvodáskorú gyermekek felvételénél és nevelésénél számottevő probléma nem vetődött fel.

Az általános iskolai tanulók létszáma 5 év alatt folyamatosan növekedett. Míg 1960-ban 6837 tanuló volt, 1965-ben 7651. Ez a helyzet annak ellenére alakult ki, hogy az elsősztályos tanulók száma évről évre csökkent. Az általános iskolákban teljesen bevezetésre került az oktatási reform alapján készített új tanterv. Jelentős az előrehaladás a munkáranevelésben, valamint a fiatalok erkölcsi érzékének a fejlesztésében.

A tanulók tanulmányi eredményei kielégítőek. 65–68 százalék középiskolában, további 22–28 százaléka szakmunkástanuló intézetekben tanul tovább. Az általános iskolások szervezete – az úttörőmozgalom – jelentős akciókat bonyolított le.

A középiskolai intézmények száma eggyel szaporodott, így 5 középiskolánk van – 2974 tanulóval. A tanulók eredményei a középiskolákban jók. A végzett hallgatók jól megállják helyüket a felsőoktatási intézményekben. Sokat fejlődött a középiskolás KISZ-szervezetek és KISZ-bizottságok élete. A középiskolákban új tantervek bevezetése van folyamatban.

A szakmunkástanuló-képzés mind módszertanilag, mind az oktató-nevelőmunkát illetően is megfelelően folyik. Szakmunkástanulóink több esetben országosan is jelentős helyezéseket értek el a szakmai versenyeken.

Javult az általános és középfokú intézetek tantermi ellátottsága. 1960 óta 33 új tanterem épült Szolnokon. 3 új iskola kezdte meg működését, ahol az ellátottság igen magas színvonalú. Még így is nagy a zsúfoltság Szolnok iskoláiban, az általános iskolában két váltással tanítanak. Csak néhány helyen biztosítottak külön előadótermet egyes tantárgyak részére. Jelentős az esti iskolai oktatás is.

A középiskolai és szakmunkástanulókat – vagyis a középfokú oktatás tanulóit ott lehet találni a társadalmi munkában is. Elismeréssel lehet szólni szorgalmas munkájukról. Ebben a pedagógusoknak is nagy része van. Nem kerülhető el továbbra sem a tananyaggal együtt a szocialista emberségre való nevelés. Jelentős feladatuk, hogy az ifjúság kialakuló világnézete marxista legyen. Óvni kell a káros behatásoktól – ezekkel szemben ellenállónak kell tenni őket. Helyes volna konkrét feladatok alapján nagyobb lehetőséget biztosítani az ifjúságnak, hogy a város politikai tevékenységébe bekapcsolódjon.

A közművelődési munka eredményeit olyan tények jellemzik, mint a kétszer sikeresen megrendezett „Szolnoki Kulturális Hetek.” Az ifjúság helyesen és sikeresen kezdeményezte a „Verseghy Diák Napokat”. Az ismeretterjesztés szervezetté vált, és így sokat javult az előadások témáinak megválasztása és az előadások színvonala is.

A közművelődést helyesen egészítette ki és fejlesztette a Szigligeti Színház javuló munkája. Az igazgatóság által összeállított műsortervek realisabban vették figyelembe a közönség kívánságát és emellett igyekeztek a közízlést fejleszteni. Az előadások többsége magas színvonalú volt, ezért a művészek több országos elismerést is kaptak. A bérletesek száma több mint duplájára nőtt.

Közmegbecsülésnek örvendenek a Művésztelen művészei. Évenként kiállításokkal lépnek a közönség elé. A kiállított művek méltán bizonyítják alkotóik pártos állásfoglalását. Sikeres volt a művészek országos bemutatkozása is, ezzel saját maguk és a város hírnevét is növelték. Az elmúlt 5 év alatt jelentősen gazdagodott a város képzőművészeti alkotásokkal.

A megyei Verseghy Könyvtár, valamint a szakszervezeti könyvtárak munkája kiszélesedett, több fiók-könyvtár alakult és az üzemek könyvvállománya is jelentősen fejlődött. Az olvasótábor jelentősen nőtt.

A Damjanich Múzeum helytörténeti kiállítása magas színvonalú és igen látogatott.

Az eltelt időszakban egyre többen igényelték a családi ünnepek megrendezését. Az új házasságkötő terem méltó helyet biztosított a házasságkötés és névadás megrendezésének.

A legnagyobb kulturális eredmény az, hogy egyre nagyobb azoknak a száma, akik kívánják, szeretik a kultúrát. Egy-egy sikeres színházi bemutató, felállított szobor vagy hangverseny egyre nagyobb érdeklődést és vitát vált ki. Öröndetes és fontos, hogy a klasszikus zene megismertetését célzó hangverseny-sorozat közönsége is kialakult. Szükséges a kulturális igény fokozása és további, magas színvonalú kielégítése. A sikereket ezen a téren is megfelelően kell értékelni. Látni kell, hogy a városban

számottevő azoknak a száma, akik közömbösek, nem érdeklődnek a kultúra iránt. Ez egyben a feladatokat is jelzi.

A kultúra terjesztése szempontjából jelentős lenne egy új kultúrház építése. Úgy látszik, hogy a következő időszakban erre sor kerül. Épül Szolnokon egy 16 tantermes általános iskola, egy szakközépiskola, egy 12 tantermes szakmunkás-képző iskola – tanműhellyel együtt.

A második ötéves terv ideje alatt egyértelműen meg lehet állapítani a kulturális élet számottevő fejlődését. Mégis látni kell, hogy néhány területen különösen szembetűnő fogyatékoságok vannak. Jelentős azoknak a száma, akik lebecsülik a kultúrát. Nem mindenütt kielégítő a kulturális munka eszmei színvonala. Szembe kell szállni a kulturális munkát lebecsülő nézetekkel. A nagy kulturális rendezvényeknek különös jelentősége van. A felfokozott érdeklődés új, eddig a kultúrától távol álló tömegeket von az érdeklődők közé és jó hírünket kelti az országban. Ezért – bár sok fáradság-gal jár – de érdemes vele törődni.

A város életébe szervesen beilleszkedő egészségügyi alapellátás megalapozottabbá vált. Új körzeti orvosi rendelők, új bölcsődék épültek és megkezdődött az új MÁV Kórház és Rendelőintézet építése is, amely a jövő évben kerül átadásra. 1961-ben 13 körzeti orvos volt, jelenleg 17 körzeti orvosi állás van és közben 7 gyermek körzeti orvosi állás is létesült. Ezzel az egy körzetre eső lakosok száma csökkent.

Nagy erőfeszítéseket követel az egészségügyi személyzettől a kórház egészségügyi ellátása. A kórházi ágyak száma nem szaporodott, az ágykihasználás állandóan a 100 százalék felett van, ez meghaladja a megyei átlagot.

A Megyei Tanács Rendelőintézetének a zsúfoltsága nem csökkent számottevően, növekedett a betegforgalom. Az egy beteg ellátására fordított idő a megyei átlag alatt van.

A bölcsődei férőhelyek száma 1960-hoz képest 50 százalékkal gyarapodott és jelenleg a városban 344 bölcsődei férőhely van. Az elmondott fejlődés ellenére az igények ezen a téren közel sincsenek kielégítve. Évenként kb. 620 bölcsődéskorú gyermek közül mintegy 350 jelentkezik felvételre. Ennek felét sem tudják a bölcsődék felvenni, éppen ezért a bölcsődei helyért való sorbanállás állandóan a 350 körül van. Vagyis a bölcsődei férőhelyek száma az igényekhez képest alacsony.

Az egészségügyi intézményeinkre a fegyelem, a rend, a tisztaság a jellemző, csak így tudnak ilyen magas színvonalú ellátást biztosítani – néha mostoha körülmények között is.

Az egészségügyi intézményeink helyzete, az ellátással kapcsolatos gondok a megyei és országos vezetőink előtt ismertek, igyekeznek segíteni ezen.

A lakosság ellátásának nagy problémája a lakás-kérdés. Szolnok város lakásállománya igen elavult. Ez származik a város elmaradottságából, és ezt csak tetézte a második világháború pusztítása. A felmérések szerint az összes lakóházak 97 százaléka földszintes. Az épületek 70 százaléka vályogból, és az összes épületeink 73 százaléka a felszabadulás előtt épült. Az épületek 8,3 százaléka van csupán állami tulajdonban, a lakásoknak pedig 18,3 százaléka.

Szolnokon a második ötéves terv idején nagyméretű – a korábbi években példa nélkül álló – lakásépítkezés folyt. Különböző forrásokból a második ötéves terv idején 2859 lakás épült. E lakások közül tisztán állami forrásból ezek 17 százaléka valósult meg. A lakásállomány Szolnokon a második ötéves terv idején 21 százalékkal, a város lakóinak száma 19 százalékkal növekedett.

Az évenkénti lakásigénylők száma mintegy 2147 család. Állami lakásból ezeknek az igényeknek csak körülbelül 9 százalékát lehetett kielégíteni. Sokan nagyon helyesen saját erőből oldják meg lakásgondjaikat. Ez szükséges is. A jelentős lakásépítés ellenére is a 100 lakásra jutó lakosok száma 386 fő, országos átlag felett van.

Ilyen körülmények között változatlanul a leghelyesebb, hogy egy helyen gyűjt-

sék össze a lakásigényeket és ugyanígy, egy helyen osszák el a rendelkezésre álló lakásokat. Ebben nagy segítséget nyújtott az évek óta működő Lakásügyekkel Foglalkozó Társadalmi Bizottság.

Az elavult épületállomány indokolja, hogy a jelenlegi város helyén kell a további építkezést folytatni. A szanalás során is jelentős számú jogos lakásigénylő jut jobb lakáshoz. Ezzel együtt a városnak azok az értékes területei kerülnek új beépítésre, ahol eddig is számottevő közmű-hálózat volt. Ha a város tovább terjedne, csak a költségeket és a közművel ellátatlan területeket növelnénk.

Segíteni kell azokat, akik saját anyagi erőforrásokból akarják megoldani lakás-gondjukat. Ezen a téren a lehetőségek még távolról sincsenek kihasználva. Szembe kell szállni az olyan nézettel, amely a szocialista társadalmat teszi felelőssé az egyes emberek lakásproblémájának megoldásáért. Ez nem reális. A szocialista társadalom rövid két évtizedes fennállása óta többet tett ennek érdekében, mint a megelőző társadalom 100 éves alatt. Az anyagi lehetőségekből csak ennyi tellett. Ha mindenki személyében is – anyagi lehetőségeihez képest többet tenne ennek érdekében, az állami erőfeszítés is hatásosabb lenne. Ennek kellene nagyobb súlyt kapni.

A III. ötéves terv idején tovább növekszik az állami és szövetkezeti lakások építése és további erőfeszítéseket teszünk a magánérből építeni szándékozók segítésére. Az elgondolások között szerepel mintegy 1800 állami és szövetkezeti, valamint 1000 társas lakás és 350 egyéni családiház építése. A lehetőségekhez mérten ezeket túl lehet teljesíteni, de csakis úgy, ha az egyéni erőfeszítések nagyobb támogatásra, biztatásra találnak.

Jelentős fejlődésen ment keresztül a II. ötéves terv idején a város út-, járda, csatorna-, vízvezeték és villanyhálózata. Az 5 év folyamán az összes utak mintegy fele pormentes burkolattal lett ellátva. Új utat 21 km hosszúságban építettek, 19 km csatorna, jelentős járda készült, 20 km vízvezeték-hálózat építése történt meg. A hálózatbővítések kiterjedtek az alapvető közműrendszer fejlesztésére is. Így a főnyomóvezetékek hossza 1600 fm-rel növekedett. A vízmű bővítésével napi 24 000 m³ vizet tud termelni. Jelentős beruházások történtek a fűgyűjtő-csatornahálózat fejlesztésére is, és meg lett oldva a szennyvíz-átemeléshé nehéz problémája.

1962 októberében gázfákllyát gyűjtöttak a Kossuth téren. Ez jelezte, hogy a vezeték gáz bevezetése a városba megtörtént. Azóta 25 km gázvezeték épült a városban, az össz lakásállomány 16,5 százaléka rendelkezik földgázzal, a lakások 6 százalékában használják a földgázt fűtésre is.

Égészségügyi szempontból is nagyjelentőségű, hogy meg lett oldva a házi szemét higiénikus összegyűjtése. Ez jelentős a városiasodás szempontjából is.

A második ötéves terv idején megszépült a város, a parkok rendezettek lettek, a fűtés elindult. A város szempontjából nagy jelentőségű volt, hogy megvalósult a Tisza-liget. Számottevő nehézségek után ma már arról szólhatunk, hogy a város dolgozóinak lelkes igyekeztében a Tisza-ligetben meg van vetve az alapja egy korszerű, sokirányú igényt kielégítő kultúrpark megvalósításának.

A város fejlődése jelentős és ezt minden lakója örömmel veszi tudomásul. A széleskörű társadalmi érdeklődés jelentős anyagi erőt is rejt magában. A társadalmi munka végzésébe többen bekapcsolódtak. A társadalmi munka szervezettebb, célratoróbb. Jelentős változás, hogy a jó társadalmi munkásokat kitüntető jelvényvel tünteti ki a Városi Tanács.

A következő időszak egyik legfontosabb feladata megtartani és tovább fokozni a város lakosainak az érdeklődését a város ügyei és gondjai iránt. Ezzel a város szeretetére nevelni a gyerekeket, felnőtteket, a város minden polgárát. Továbbra is szervezni kell a város polgárait társadalmi munka végzésére, hogy minél többen kékezi munkájukkal is járuljanak hozzá a város értékeinek növeléséhez. Ezzel növelni lehet a létesítmények társadalmi megbecsülését.

A város fejlődése, a lakosság növekvő érdeklődése megköveteli, hogy rendszeres tájékoztatást kapjon a város fejlődéséről a nagy nyilvánosság. Tovább szükséges javítani a várossal kapcsolatos propaganda munkát. Sürgető a város történetének – különösen fontosabb mozzanatainak – részletes, népszerű feldolgozása és közreadása.

Be kell tartani a korszerű városfejlesztési elveket. Ez azért is fontos, mert a városépítésnek jelentős hazai és nemzetközi tapasztalatai is erre intenek. Növelni szükséges a zöld-területeket. A folyópartokon, a vasút mellett jelentős területek fásíthatók. Városunk érdeke, hogy a társadalom megmozduljon és a fásítás ügyét gyorsan előre vigyük.

A Tisza-liget a város egyik ékessége. A Tiszaligeti Bizottság gondos, igényes munkával még szebbé, otthonosabbá teheti.

Szép feladat egy lüktető város fejlődéséről összefoglalót írni. Lelkesítik az embert az összesítés szép eredményei. Viszont elcsüggeszti, hogy megannyi szép, apró, de jelentős mozzanatról nem írhat. Az összefoglaló mégis általánosítás és ebből hiányzik az egyéni erőfeszítés, izgalom. Az elmúlt 5 év ebben is bővelkedett. Szelid folyású folyóink nem egyszer okoztak izgalmat, és akkor a város szorgalmas, várost szerető lakói éjjel nappal dolgoztak és megépítették a semmiből a Tiszaligeti töltést. Nem ez volt az egyedüli izgalom. Ez a lüktetés már életünk része lett. Örülünk és büszkéek vagyunk, hogy elsők között lehetünk pártunk helyes politikájának végrehajtásában. A sikerekből merítsünk erőt a meglévő fogyatékoságok kiküszöböléséhez. Mert arról sem szabad megfeledkezni, hogy bosszúság, kellemetlenség van még bőven.

Merítsünk erőt ahhoz is, hogy a következő időnek új feladatait jól el tudjuk látni. A III. ötéves terv végrehajtása a város további előrehaladását fogja eredményezni. Mintegy háromezer új munkahely létesül. Több új gyár épül. Tovább növekszik a munkások, műszaki értelmiségiek száma.

Az eddigi eredmények nem lebecsülhetők. Lelkesítő szép feladatok állnak előttünk. Érdemes jól dolgozni. Érdemes a város fejlesztésével törődni, mert megvan a jó munka eredménye is. Ez közügy, ez igényli a város minden lakójának segítőkész munkáját.

SÍPOS KÁROLY

SZOLNOKI KÉPESKÖNYV:

A 158-ik oldalon: Részlet a Kossuth Lajos utcából

A 159-ik oldalon: Tisza-parti részlet

A 160-ik oldalon: Részlet az új városközpontból

A 161-ik oldalon: Lenin-szobor a Tisza-parton

(Foto: Mészáros Ferenc)